

КАЛЕНДАРНА РЕФОРМА ЦЕРКОВ І ДЕНЬ ЗАХИСНИКІВ І ЗАХИСНИЦЬ УКРАЇНИ

2 лютого 2023 року відбувся розширений Синод Української Греко-Католицької Церкви, де було розглянуто питання календарної реформи. Глава УГКЦ Блаженніший Святослав шостого лютого заявив про повний перехід всієї церкви на новий стиль. У своєму інтерв'ю церковному телебаченню УГКЦ він розповів, що у всіх митрополіях УГКЦ були проведені консультації з духовенством та анкетування вірних. Результати проведеної роботи показали, що українські вірні готові змінити календар, про що на згаданому Синоді було заслухано кожного єпископа. Було вирішено, що з 1 вересня 2023 року (згідно візантійської традиції це дата церковного новоліття) УГКЦ переходить на новий стиль.

Блаженніший Святослав пояснив, що Великдень та пов'язанні з ним свята відзначатимуть так, як і зараз. Він наголосив, що церковний календар має два цикли або два види свят, які відзначаємо. Одні – за сонячним календарем (так звані нерухомі свята, які щороку випадають на одну і ту ж дату, а іншу групу свят («рухомі свята») відзначаємо за місячним календарем. Це так звана «Пасхалія» – свята, які пов'язані із святом Пасхи.

Отже, з 1 вересня за новим стилем (початок Індікту – церковного періоду в 15 років, який починався 1 вересня і був затверджений 325 року Отцями Першого Нікейського Вселенського Собору) 2023 року Божого УГКЦ в Україні переходить на новий стиль для нерухомих свят із збереженням чинної Пасхалії.

Відповідно до рішення Синоду,

Поштова марка «День захисника України». Дизайн: Володимир Таран

УГКЦ за новим календарем святкуватимуться такі свята: Різдво Христове – 25 грудня, Богоявлення – 6 січня, Благовіщення Пресвятої Богородиці – 25 березня, **Покров Пресвятої Богородиці – 1 жовтня**, Святого Миколая – 6 грудня тощо. Парафії, які ще не готові до такого кроку, матимуть можливість з дозволу свого єпископа до вересня 2025 року святкувати нерухомі свята за старим стилем (Різдво Христове – 7 січня, Богоявлення – 19 січня, Благовіщення – 7 квітня тощо).

Пасху та всі пов'язані з нею свята УГКЦ в Україні поки що святкуватиме за старим стилем, як раніше. Блаженніший Святослав нагадав, що 2025 року відзначатиметься ювілей 1700-ліття Першого Вселенського Собору. До цього ювілею Рим і Константинополь вестимуть діалог про оновлення Пасхалії, згідно з якою всі християни світу святкуватимуть Пасху в один день.

У Православній церкві України питання про загальну календарну реформу розгляне Архієрейський Собор, який збереться в травні. Про це повідомив митрополит Білоцерківський Євстратій Зоря. Він зазначив, що є всі аргументи та підстави прийняти позитивне рішення, одночасно забезпечивши можливість громадам, які цього бажають, зберегти попередню календарну традицію.

Більшість автокефальних православних церков у світі прийняли *новий стиль* як новоюліанський календар упродовж XX століття, коли їхні держави перейшли на григоріанський календар. Наразі 9 з 16 помісних автокефальних православних церков, які живуть за *новим стилем*, використовують новоюліанський календар (це коли Різдво збігається з григоріанським, а Великдень – з юліанським). Приміром: Румунська, Болгарська й Православна церква Чеських земель і Словаччини та майже всі церкви грецького православ'я: Константинопольська, Александрійська, Антіохійська, Кіпрська, Елладська, Албанська православні церкви, крім Єрусалимської, Російської, Української, Сербської, Грузинської. Автономна Православна церква Фінляндії живе за григоріанським календарем.

Слід зазначити, що григоріанський календар був запроваджений в Українській Народній Республіці 16 лютого 1918 року – цей день стали вважа-

ти 1 березнем 1918 року. Західні українські землі на той час перебували в складі Австро-Угорщини, в якій григоріанський календар уже був державним. Руські (українські) церкви в Речі Посполитій й Австро-Угорщині користувалися старим стилем, тобто юліанським календарем, оскільки існувало питання збереження етнічної самоідентифікації русинів (українців). Сьогодні ж прихильники календарної реформи вважають, що вона віддалить Україну від російських і советських традицій. Зрозуміло, що російська воєнна агресія проти України прискорила цей процес.

Перехід Українських церков (ПЦУ та УГКЦ) на новий церковний календар спонукає і до певних змін у календарі державних, військових свят. Насамперед це стосується Дня захисників і захисниць України – державного свята в Україні, що відзначається 14 жовтня (водночас зі святами Покрови Пресвятої Богородиці, Днем Українського козацтва та Днем Української Повстанської Армії). Президент Петро Порошенко постановив щорічно 14 жовтня відзначати День захисника України.

Започатковано це свято 14 жовтня 2014 року президентським указом як «День захисника України» зі скасуванням святкування Дня захисника Вітчизни 23 лютого, відомого за часів СРСР як «День советської армії і Військово-морського флоту». З 2015 року цей день став державним святом і неробочим днем. Президент Володимир Зеленський підписав Закон про перейменування свята на «День захисників і захисниць України», який набув чинності 4 серпня 2021 року.

Потреба у загальнодержавному святі для відзначення захисників України особливо гостро постала після російської окупації Криму та початку воєнних дій на території Донецької та Луганської областей. Полегли українські бійці потребували гідного вшанування з боку суспільства й держави.

У президентському указі відзначення Дня захисників і захисниць України пояснювалось потребою вшанування мужності та героїзму воїнів, військових традицій і звитяг українського народу та сприяння зміцненню патріотичного духу. Український інститут національної пам'яті підтримав ініціативу Президента, обґрунтовуючи

це традицією вшановувати українське військо саме в цей день. Важливим в обранні такої дати стало те, що 14 жовтня – історична традиція вшанування українського козацтва на Покрову Пресвятої Богородиці.

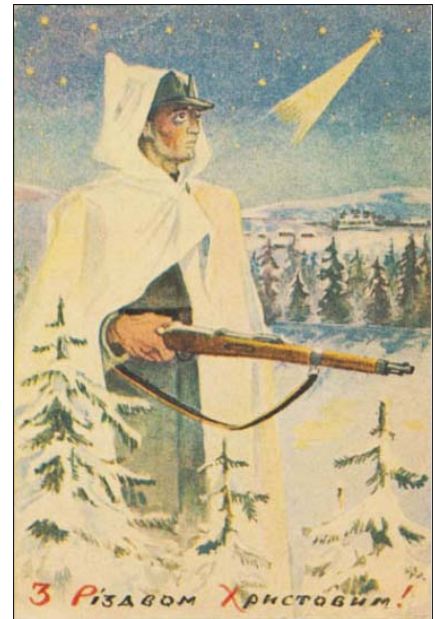
Президент України, враховуючи історичне значення й заслуги козацтва в утвердженні української державності та його вагомий внесок у сучасний процес державотворення, визначив цю дату своїм указом за № 966/99 від 7 серпня 1999 року. Козацтво було надважливим чинником національної й територіальної консолідації України. Цей військовий феномен допоміг вижити українському етносу в умовах відсутності власної держави, нищення всього національного й самобутнього.

У контексті української релігійної традиції після хрещення Русі-України особливе місце посів культ вшанування особи Богородиці як заступниці послити перед Богом. Приблизно в XII ст. починає формуватися й окремий культ Покрову Богородиці як захисниці давньоруських (українських земель). Свого апогею вшанування Покрову Богородиці сягнуло за козацької доби в XVII-XVIII ст., особливо за часів гетьманування Івана Мазепи. Вона, як і раніше, розглядалася як заступниця українських земель та її захисників, а враховуючи, що цими захисниками були козаки, свято набуло серед них великого поширення. В центрі Запорозької Січі завжди стояла Покровська церква. Пресвяту Богородицю козацтво вважало своєю заступницею. У той час великого поширення набули «Козацькі Покрови» – ікони, на яких можна було

побачити українських церковних ієрархів, гетьманів, старшину та козаків під омофором Богородиці. Тричі на рік збиралася козацька рада – на Різдво, Великдень та Покрову, де запорожці вирішували усі важливі питання. Унаслідок такого шанобливого ставлення козаків до свята Покрову, в народній пам'яті воно стала міцно асоціюватися із Запорозькою Січчю та Гетьманщиною.

Через кілька століть чимало козацьких традицій перейняли вояки армії УНР та УПА, які також називали себе козаками. Зокрема, збереглися й назви підрозділів військових частин – сотня, курінь. 1947 року Українська Голловна Визвольна Рада вибрала свято Покрови символічним днем утворення Української Повстанської Армії, хоча це не відбулося в один день. У постанові УГВР від 30 травня 1947 року вибір дати пояснювали так: «У жовтні 1942 року на Поліссі постали перші збройні відділи, що дали початок Української повстанської армії. 1) Для зафіксування цього історичного моменту визначається день 14 жовтня 1942 року днем постанови УПА. 2) Для вшанування цього моменту день 14 жовтня, що збігається з історичним козацьким святом Покрови, вводиться як святковий день УПА». Діяльність УПА була логічним продовженням українського визвольного руху періоду Української революції 1917–1921 років.

Перехід Українських церков (ПЦУ та УГКЦ) на новий церковний календар спонукає і до певних змін у календарі державних, військових свят. За останні десятиліття вже сформувала-

ся традиція відзначати День захисників і захисниць України, День Українського козацтва та День Української Повстанської Армії саме 14 жовтня. Однак ця дата лише вказує нам на зв'язок із святом Покрову Пресвятої Богородиці і конкретне число є лише формальністю. Ці важливі для нашої держави свята – День захисників та захисниць України, День українського козацтва та День УПА мають збігатися зі святом Покрову Пресвятої Богородиці і відзначатися в один день.

Петро КОСТЮК,
полковник, голова Львівської
обласної організації СОУ

ЗСУ святкують Різдво, грудень 2022 року